

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Prosa Exegesis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

Si te corripiens durius increpat,
 Et crimen obiecit palam;
 Finem respiciens da spatium tibi,
 Nec oderis Machaonas.
 Aegris desipiunt pharmaca mentibus;
 Sed leta succedit salus.
 Si, quæ deterius Colchidis oderas
 Nocente pocla toxico,
 Censuræ patiens funditus hauseris;
 Gustabis Hybleos fauos.

PROSA EXEGESIS.

Eccli. 38.

SAPIENTER illud à Siracide dictum est, *Honora Medicum propter necessitatem.* nam qui illum medicinæ gratiâ colat aut in pretio habeat, nisi me fallit opinio, inueniemus neminem. Cum enim inter mala necessaria numeretur medicina, neque per se malum sit expendendum, restat ut propter necessitatem tam medicina quàm Medicus expetatur, quem alioqui plerisque mortalium inuisum medicinæ reddit acerbitas. Quod autem corporibus est medicina, hoc reprehensio est & fraterna correptio mentibus. Et quamvis liquidò probatum sit, melius esse à sapiente corripì, quàm stultorum adulatione decipi (ut vnde digressa est, eodem cum Ecclesiaste reuertatur oratio) rarus tamen est, qui æquis auribus reprehensiones accipiat. Inimicissimi existimantur qui vera monent, si verba durius ad aures acciderint. Videas multos, ait Bernardus, sincerâ licet intentione & benigno accedant animo, leuiter dicere quod grauius audiatur. Volat irreuocabile verbum; & quod sanare debuerat, quia mordacius fortè videtur, exasperat magis & exulcerat. Non tamen idcirco vir probus &

Rarus est
 qui reprehensiones
 amat.

Bernardus
 Serm. 2. de
 Resurrect.
 Domini.

& cordatus fraternæ correptionis officium deferit, ne-
 que ingrato succenset; sed, vt ait Ambrosius, sicut bo-
 nus pater phrenetici filij, dum ab eo verberatur & in-
 iuriis afficitur, non suam sed ægroti deflet ærumnam:
 & contumeliam dolet, non quod sibi sit irrogata, sed
 quia per furorem, quid faciat, æger ignorat: ita vir bo-
 nus cum videt peccantem non agnoscere quadam pec-
 candi insaniâ, quàm indecora & inhonestâ committat,
 quasi moriturum dolet, & quasi desperatum à Medicis
 ingemiscit. Et vt bonus Medicus, primò monet, dein-
 de, vt ille ægrum, etsi cædatur, sustinet; sic etiam si ma-
 ledicatur, non relinquit. Hæc ille. Molestus quidem est
 Medicus, ait Augustinus, furenti phrenetico, & pater in-
 disciplinato filio; ille ligando, iste cædendo, sed ambo
 diligendo. Si autem istos negligant, & perire permit-
 tant, ista potius falsa mansuetudo & crudelis est. Quod
 tunc maximè verum est, cum is cui ratione dignitatis
 aut officij salutis alienæ cura concreditur, videt alterum
 suo silentio in interitum ruere voluntarium. Quàm fe-
 riò enim his talibus hoc munus à Deo sit commenda-
 tum, euidenter eius verba declarant apud Ezechielem:
Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israël: . . . Si dicente
me ad impium, Morte morieris, non annuntiaueris ei, neque
locutus fueris vt auertatur à viâ suâ impiâ, & viuat; ipse
impius in iniquitate suâ morietur, sanguinem autem eius de
manu tuâ requiram. Si autem annuntiaueris impio, & ille non
fuerit conuersus ab impietate suâ, & à viâ suâ impiâ; ipse
quidem in iniquitate suâ morietur, tu autem animam tuam li-
berasti. Ad hoc enim, ait Augustinus, speculatores, hoc
 est populorum præpositi constituti sunt in Ecclesiis, vt
 obiurgando peccata, non parcant.

Quæ cum ita sint, quis ei meritò indignetur, qui sub

Ggg 2

tantâ

Vir bonus
etiam inui-
tum monet.
Ambrosius in
Psalm. 118.
Serm. 7.

Augustinus
Epist. ad
Bonifac.

Ezech. 3.
17.

Augustinus
lib. 2. de
Ciuit. c. 9.

*A quo ani-
mo ferenda
est repre-
hensio.*

*Epictetus
lib. 2. c. 14.
ad Nason.*

*Isid. Pelus.
lib. 1. Epist.
382.*

*Hierony-
mus.*

tantâ diuinæ vindictæ interminatione iniunctum sibi à Deo munus exequitur? Imò quis omnino sapienti cuilibet deprehensas vitæ labes notanti iure succenseat? Nemo certè speculo irascitur, ait Epictetus, quando suam deformitatem repræsentat: nemo à Medico se iniuriâ affectum arbitratur, si dixerit: Age, febris te vexat; abstine à cibis, hodie aquam bibas. At, pro dolor! si cui dixeris, Inflammaræ sunt tuæ libidines & abiectæ, appetitus naturæ non congruentes, opiniones temerariæ & falsæ; egressus confestim clamat, Ille me iniuriâ affecit. Ad hanc Epicteti sententiam alludens Isidorus Pelusiota, Si sermones mei, inquit, turpes vestras actiones arguunt, tamquam speculum fædo ac deformi, ac Medicus ægrotanti reperior. Quamobrem aut deformitatem mutare, ac sanitatem reuocare, aut speculum vobis ac Medicus perpetuò fuero. Ex iis quæ hætenus à me dicta sunt, quis non manifestò perspiciat, neminem iure reprehensoribus irasci? Nam siue alienum à se nouit quod reprehenditur; quare se læsum putet, cum ne tangatur quidem? siue ea in se vitia recognoscit; cur non hæc à suâ sibi conscientia potius exprobrari, quàm à lingua existimat alienâ? Itaque verissimum est illud D. Hieronymi: Quando sine iniuriâ contra vitia scribitur, qui irascitur, accusator sui est. Prudentis hominis fuerat, etiam si dolebat, dissimulare conscientiam, & cordis nubilum frontis serenitate discutere.

Sed non hoc ago tantum, vt iram dissimulet is qui reprehensione se læsum existimat: æquum animum requiro, & erga hos animorum medicos beneuolum: qui hanc spirituales chirurgiam non inuitus admittat: qui vitionem ac sectionem vltro salutis causâ deponat.

Vt

Ut corpus redimas, ferrum patieris, & ignes,

Arida nec sitiens ora leuabis aquâ:

Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?

At pretium pars hæc corpore maior habet.

Ovidius de
Remedio
amoris l. 1.

Perfer igitur, & obdura: neque existimes nihil è cor-
reptione præter amaritudinem expectandum, nec quid-
quam ad animi solatium fructumq; salutis posse redun-
dare. Longè aliter se res habet. *Melior*, inquit Ecclesia-
stes, *est finis orationis paræneticæ, quàm principium*: siue
quia id quod animo inopinatâ reprehensione percul-
so, vitiisq; præoccupato durum atque intolerabile vi-
debatur, tandem, vanis opinionum ac vitiorum nebu-
lis discussis, in suauissimum animæ pabulum vertit ac
solatium: siue quod reprehensio sementis instar post
hiemes ac tempestates in optatam virtutum messem
suo tempore pullulat. Sin autem correptionis impa-
tiens, & primis statim verbis turbatus, censorem fueris
auerfatus, tantumdem facies, inquit Plutarchus, atque
ille, qui post sectionem fugit Medicum, neque vulnus
obligari patitur. is enim eam Medici operis partem,
quæ dolorem adfert, pertulit, eam quæ sanat, magno
suo malo aspernatus. Pari modo, inquit, qui oratio-
nem illam, quâ stultitia ipsius lancinata & fauciata
fuit, non patitur etiam per sanare vlcus, & ad cicatri-
cem perducere; is læsus, & dolore affectus, nullo per-
cepto commodo à Philosophiâ recedit. Ut grauiora et-
iam damna ac pericula silentio inuoluam; quid pro-
fuit Achabo ac Iesabeli à Deo missa per Eliam repre-
hensio, cum per calumniam innocuum illum Iesraëli-
tem paternâ simul hereditate vitæque spoliarent? Non-
ne magno stetit utriusque correptionis despectus, cum
ille incerto teli iactu confossus est, hæc etiam à ca-

Reprehen-
sionis fru-
ctus.

Plutarch.
de Audit.

3. Reg. 21.

Vrspergen-
sis in Chro-
nico.

Baron. an-
no Christi
390.

nibus deuorata? Certè si Prophetæ monitis obsequen-
tes, pœnitundine facinus eluissent, numquam ad fune-
sta illa fortunæ ludibria tragicosque casus deuenis-
sent. Quid Anastasium Orientis Imperatorem com-
memorem? qui si Hormisdæ Romani Pontificis mo-
nita, quibus eum ab hæresi ad Ecclesiæ gremium re-
uocabat, placido animo, vt par erat, accepisset; non
tam seuerum diuinæ vindictæ fulmen expertus fuis-
set. Quantò consultius Imperator Theodosius post
crudelem illam Thessalonicensium cladem, acerbam
pastoris sui Ambrosij reprehensionem non æquo tan-
tùm, sed etiam submisso animo accepit, &, ad æter-
nam pœnitundinis suæ memoriam, ex eiusdem præscri-
pto legem tulit, vt in posterum sententiæ de capite aut
proscriptione ciuium per triginta dies suspenderen-
tur, ne quid in executione præceps peccaret furor.
Quo facto immortalem apud posteros gloriam, om-
niq̃ue diademate illustriorem est consecutus. Hanc in
reprehensionibus æquitatem animi nobis persuadere
conatur Ecclesiastes, dum monet, vt finem oratio-
nis fructumq̃ue præstolemur. Quod vt facilius no-
bis persuadeat, ad vniuersum genus excurrrens, gemi-
nam nobis deinceps virtutem, huic intentioni suæ
peropportunam, patientiam scilicet aut animi submis-
sionem (nam vtraque arrogantia aduersatur) & man-
fuetudinem iræ contrariam commendat. Ac de pa-
tientia quidem sic habet.

SECTIO